

REGIONALNA INTEGRACJA GOSPODARCZA ¹

Ogólny przegląd ostatnich wydarzeń w ramach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej

Najważniejsze wydarzenia w dziedzinie rolnictwa, nad którymi pracowała ostatnio Rada Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej dotyczyły dwóch problemów: koordynacji cen na zboże w ramach Wspólnoty i ustanowienia nowych przepisów dotyczących wołowiny, produktów mleczarskich i ryżu.

Podczas sesji Rady, która odbyła się pod koniec grudnia 1963 r., zostało osiągnięte porozumienie na temat dalszego etapu organizacji wspólnej polityki rolnej i przyszłych rokowań w ramach Ogólnego Porozumienia Taryfowo-Handlowego (GATT), zwanych rundą Kennedy'ego. Wielki krok naprzód stanowiło porozumienie co do **wspólnych zarządzeń w zakresie wołowiny, cielęciny, produktów mleczarskich i ryżu**. Zarządzenia w zakresie mięsa obejmują żywiec, wołowinę, produkty uboczne i przetwory oraz tłuszcz i jół. Wspólna polityka w zakresie mleka obejmie prawdopodobnie całość rynku mleczarskiego. W chwili obecnej jednak zarządzeniem nie objęto świeżego mleka i śmietanki. Będą one przedmiotem oddzielnych zarządzeń, które będą wydane przez Radę przed 1 lipca 1965 r. Zarządzenia dotyczące trzech wymienionych grup produktów, odnośnie rozmiarów pomocy udzielanej w ramach Wspólnoty, oparte będą na już istniejących zarządzeniach dotyczących zboża, wieprzowiny i drobiu, które dzięki systemowi „cen służby” i opłat chronić będą kraje Wspólnoty przed konkurencją ze strony krajów trzecich. W przypadku bydła i cieląt, podstawowym narzędziem ochrony będzie zarówno wspólna taryfa przywózowa, jak i opłaty przywózowe.

Wymienione zarządzenia zawierają pewne koncesje na rzecz polityki narodowej niektórych krajów, np. w stosunku do NRF — w zakresie subsydiów dla producentów mleka, kontyngenty dotyczące duńskiego importu bydła, zaś w stosunku do Holandii — subsydia za zaniechanie wprowadzenia podatku od margaryny. Te trzy nowe grupy zarządzeń nie zostały jeszcze wprowadzone w życie; z chwilą gdy się to stanie, wspólna polityka rolna obejmie około 85% produkcji rolnej Wspólnoty.

W czasie spotkania Rady w grudniu 1963 r. dzień 1 listopada ustanowiony został jako termin przyjęcia wspólnej polityki w zakresie tłuszczów roślinnych z tym, że polityka ta obejmie również pomoc dla oliwy z oliwek i oleju rzepakowego produkowanych w ramach EWG oraz opłaty za margarynę. W ciągu pierwszych dwóch lat Holandia będzie płaciła swój udział bezpośrednio z sum budżetowych, bez nakładania opłat.

Na sesji grudniowej Rada postanowiła również, że około 75% funduszu będzie używane na wyrównanie cen za produkty, podlegające systemowi opłat, pozostała część funduszu będzie użyta na strukturalne ulepszenie rolnictwa w ramach Wspólnego Rynku. Decyzja ta ma duże znaczenie dla przyszłej polityki finansowej w stosunku do rolnictwa i handlu artykułami rolniczymi w ramach Wspólnoty. Łącznie z zarządzeniem dotyczącym dysponowania funduszem, zawarto również drugie porozumienie dotyczące warunków udzielania pomocy w ramach funduszu².

Na grudniowym posiedzeniu zaniechano rozpatrzenia planu Mansholta, doty-

¹ Opracowano na podstawie materiałów FAO przygotowanych na 37 Sesję Komitetu do spraw Obrotów Towarowych (CCP).

² Szczegóły zarządzenia podano w biuletynie EWG, nr 4, 1964.

czącego cen na zboża. Plan ten, nazwany tak od nazwiska viceprzewodniczącego komisji do spraw rolnictwa, przedstawiony był po raz pierwszy Radzie na początku listopada 1963 r. W swoim pierwszym brzmieniu stawiał on zagadnienie ustalenia jednej podstawowej ceny docelowej począwszy od 1 lipca 1964 r. z następnym corocznym rewidowaniem cen. Oznacza to, że za jednym posunięciem osiągnięto by wspólną cenę na zboże. Ta wspólna cena docelowa używana by była dla kalkulacji wyższych cen, stosowanych do zboża importowanego z krajów trzecich, oraz dla ustanowienia cen interwencyjnych. Plan zawierał dalej propozycje wypłat kompensacyjnych z funduszu wyrównawczego, finansowanego przez budżet Wspólnoty, dokonywanych na rzecz farmerów w NRF, Włoszech i Luksemburgu, w których to krajach ceny są wyższe, niż proponowana wspólna cena pszenicy. Wypłaty te miały wyrównać straty dochodu poniesione w ramach Planu.

Dyskusje na temat propozycji Mansholta kontynuowano w 1964. W okresie kwiecień—maj Komisja przedstawiła zrewidowane propozycje, w szczególności w kierunku usunięcia niektórych zastrzeżeń NRF: 1) odłożenia koordynacji cen do 1 lipca 1966 r., 2) zabezpieczenia możliwości rewizji ustalonego poziomu cen na wypadek ewentualnych zmian w sytuacji gospodarczej. Przewidziano tu daleko idące kryteria, np. zmiany wartości pieniądza, zmiany w strukturze produkcji i konsumpcji zboża, stan rynku światowego i kierunki polityki cen na inne artykuły rolnicze w ramach Wspólnoty. W wyniku proponowanych posunięć wypłaty kompensujące dochód farmerów, obliczone według poziomu w 1966 r., powinny być przewidziane na 4 lata (1966—1969). Na spotkaniu Rady w maju 1964 r. nie osiągnięto porozumienia co do wymienionych propozycji: data i poziom koordynacji cen pozostały zgodne z pierwszym tekstem, jak również i postępowanie kompensacyjne. Powstały poza tym dalsze zagadnienia co do proponowanego poziomu cen na zboża pastewne oraz różnicowania cen na pszenicę twardą i miękką. W końcu maja uzgodniono odłożenie decyzji Rady w zakresie koordynacji cen na zboże do grudnia 1964 r. i zażalenie szeregu cen na okres 1964/65 na poziomie ostatniego roku.

W ciągu roku Komisja kontynuowała prace przygotowawcze nad projektem zarządzeń w zakresie ogólnej polityki rolnej dotyczącej takich artykułów, jak: cukier, tłuszcz i oleje, tytoń, niejadalne rośliny uprawne itp. Dla tłuszczów i olejów Rada przyjęła postanowienie na podstawie zasad obowiązujących dla Wspólnego Rynku¹, które anuluje wytyczne dotyczące osiągnięć Wspólnego Rynku w tym zakresie. Na podstawie tych wytycznych Komisja miała przedstawić swoje wnioski do dnia 1 listopada 1964 r.

Krytycznym zagadnieniem wcześniejszego okresu był import mięsa i drobiu z Ameryki Północnej do krajów Wspólnoty. W listopadzie 1963 r. konferencja zwołana przez GATT określiła straty Stanów Zjednoczonych z tytułu ograniczeń eksportowych na 26 mln dolarów.

Układ o stowarzyszeniu

W czerwcu 1964 r. wszedł w życie nowy układ o stowarzyszeniu, zapoczątkowany w grudniu 1962 r. w Brukseli, formalnie podpisany w lipcu 1963 r. w Yacundé przez 6 krajów EWG i 18 stowarzyszonych krajów afrykańskich (Burundi, Kamerun, Republika Środkowo-Afrykańska, Czad, Kongo (Brazzaville), Kongo (Leopoldville), Dahomej, Gabon, Wybrzeże Kości Słoniowej, Madagaskar, Mali, Mauretania, Nigeria, Ruanda, Senegal, Somali, Togo, Górna Wolta, poprzednio ratyfikowany przez wymaganą liczbę zainteresowanych parlamentów narodowych. Od czasu pierwszego układu w 1962 r. przedsięwzięto środki dla kontynuowania współpracy gospodarczej i technicznej pomiędzy zainteresowanymi krajami. Powołany przez pierwszy układ Europejski Fundusz Rozwoju, za ogólną zgodą nadal swoją pierwotną działalność (pomoc finansowa udzielona przez Fundusz w okresie 1958—1963 osiągnęła 459 mln dolarów), finansując 344 projekty rozwoju różnych gałęzi gospodarki narodowej. W 1963 r. pomoc udzielona na sfinansowanie tych projektów wyniosła około 40 mln dolarów (najwyższą roczną kwotę wydano w 1962 r. — 169 mln dolarów).

¹ Postanowienie 64/128. Oficjalna Gazeta EWG z 27. II. 1964.

Stowarzyszenie z Grecją i Turcją

W ramach Rady do spraw Stowarzyszenia z Grecją, która pracuje nad wprowadzeniem w życie Traktatu Ateńskiego¹ łączącego Grecję z Europejską Wspólnotą Gospodarczą. W ciągu ostatnich miesięcy prowadzono między innymi rozmowy na temat koordynacji polityki rolnej Grecji i Wspólnoty. W czerwcu 1964 r. Rada EWG wyraziła zgodę na dwustopniowy plan tej koordynacji. W pierwszym etapie, Grecja zastosuje autonomiczne opłaty i inne elementy wspólnej polityki rolnej jednak bez wprowadzania układu cen EWG. Grecki eksport rolny otrzyma kwalifikowane pierwszeństwo na rynku EWG. W następnej fazie Grecja będzie stopniowo dostosowywać swoje ceny na artykuły rolne i ich ochronę do tych środków, jakie obowiązują w ramach EWG. Nie oznaczono żadnych terminów dla wprowadzenia w życie tego planu.

Opłaty importowe na tytoń grecki eksportowany do krajów Wspólnoty zostały z dniem 1 lipca 1964 r. obniżone o 10%, co stanowi zniżkę o 60% w stosunku do 1957 r. Dalsze obniżenie taryfy na tytoń grecki oczekiwane jest z chwilą przyjęcia w ramach Wspólnoty wspólnej polityki w zakresie tytoniu. Propozycji takiej wspólnej polityki ze strony Komisji oczekuje się w ciągu 1964 r. Jeśli do końca 1964 r. nie zostanie osiągnięte w tym względzie porozumienie, w styczniu 1965 r. zostanie zwołane spotkanie Komitetu do spraw Stowarzyszenia. Dalsze wyrównanie różnic pomiędzy taryfami krajowymi na tytoń i wspólną taryfą powinno nastąpić w dwóch etapach po 15%: w dniu 31 grudnia 1964 i 1965 r.

Układ o Stowarzyszeniu pomiędzy Turcją i Wspólnotą zawarty został w lipcu 1963 r., podpisany formalnie w Ankarze we wrześniu 1963 r., jednak dotychczas formalnie nie ratyfikowany przez wszystkie zainteresowane rządy. Właściwy okres Stowarzyszenia, który podobnie, jak w przypadku Grecji, ma się wyrazić pełną unią celną pomiędzy EWG a Turcją, poprzedzony będzie 5-letnim okresem przygotowawczym. Okres ten będzie mógł być przedłużony do dziewięciu i więcej lat. W czasie tego okresu gospodarka turecka będzie dążyć do wzrostu poziomu koniecznego dla osiągnięcia ściślejszego członkostwa Wspólnoty. W ciągu początkowych, wstępnych, pięciu lat tego okresu EWG udzieli Turcji koncesji handlowych w zakresie jej podstawowych artykułów eksportowych. Dotyczyć one będą określonej ilości artykułów eksportowanych na podstawie taryf ulgowych. Na okres pierwszego roku ustalono następujące ilości: 12 500 ton tytoniu, 30 000 ton rodzynek, 13 000 ton fig suszonych, 17 000 ton orzechów laskowych. Początkowe ilości tytoniu eksportowanego na wymienionej podstawie wynoszą: do NRF 53%, Francji 20%, Włoch 12%, Belgii i Luksemburga 10%, Holandii 5%. Razem cztery wskazane wyżej artykuły reprezentują blisko 40% całkowitego eksportu tureckiego do krajów EWG. Wielkość i zakres tego uprzywilejowania handlowego może po 2—3 latach ulec rozszerzeniu. Uzgodniono również, że rynki zbytu dla tytoniu tureckiego zostaną utrzymane po upływie okresu przejściowego oraz, że tytoń turecki będzie podlegał tej samej taryfie, co grecki. Turcja otrzyma poza tym pomoc finansową w wysokości 175 mln dolarów w postaci pożyczek z Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Turcja nie będzie miała wzajemnych zobowiązań w stosunku do Wspólnoty. W czasie trwania okresu przejściowego, pomiędzy EWG i Turcją będzie stopniowo wprowadzana unia celną. Czas trwania okresu przygotowawczego przewiduje się na okres 12 lat. Po upływie tego okresu pełna unia celną stanowić będzie trzecie i ostatnie stadium stowarzyszenia Turcji i EWG.

Stosunki z innymi krajami

W 1963/64 r. nie zaszły żadne nowe wydarzenia w stosunkach pomiędzy krajami Wspólnoty i innymi krajami zachodnio-europejskimi. W październiku 1963 r. w czasie Rady Unii Zachodnio-Europejskiej odnowiono stosunki z Wielką Brytanią. Sporadyczne dyskusje przeprowadzono z Danią, głównie na temat wpływu wspólnej polityki rolnej na duński eksport artykułów żywnościowych ze szczególnym uwzględnieniem duńskich propozycji co do eksportu sera do krajów Wspólnoty i wpływu, jaki wspólna polityka mogłaby wywrzeć na duński eksport jaj i artykułów mle-

¹ Traktat Ateński podpisany w lipcu 1961 r. wszedł w życie w listopadzie 1962 r. Rada Stowarzyszenia składa się z przedstawicieli państw członkowskich Rady EWG, Komisji i rządu Grecji. Decyzje są podejmowane jednomyślnością głosów.

czarskich. Z Irlandią przeprowadzono dyskusje na poziomie ministerialnym oraz kontynuowano negocjacje na temat eksportu mięsa do krajów Wspólnoty. W lutym 1964 r. Hiszpania wznowiła wniosek o przeprowadzenie wstępnych rozmów w zakresie przyszłych stosunków z EWG. W czerwcu 1964 r. Rada wyraziła zgodę na rozpoczęcie rozmów z Hiszpanią na temat zagadnień gospodarczych, wynikających z rozwoju wydarzeń w ramach Wspólnoty oraz na powzięcie odpowiednich decyzji. W 1963 r. kontynuowano wstępne rozmowy z Austrią. Raport Komisji wystosowany do Rady EWG odnośnie tych rozmów zaleca podjęcie pełnych rokowań, mających na celu zjednoczenie Austrii ze Wspólnotą.

W zakresie stosunków z Japonią Komisja zaproponowała przeprowadzenie w tym roku scalenia istniejących odrębnych traktatów handlowych z Japonią w jeden, który by odtąd regulował stosunki handlowe pomiędzy krajami EWG i Japonią.

W tym samym czasie (kwiecień 1964 r.) Komisja wysunęła trzyletni program unifikacji stosunków handlowych z pozostałymi krajami Europy Zachodniej. Proponowana koordynacja polityki handlowej zawiera ogólne przepisy dla rokowań w zakresie długoterminowych traktatów zawieranych z krajami Europy Wschodniej, specjalnie w zakresie importu artykułów rolniczych. We wrześniu 1963 r. zaproponowane zostały ustępstwa co do pewnych artykułów żywnościowych eksportowanych ze Związku Radzieckiego pod warunkiem, że Związek Radziecki zgodziłby się odwołać pretensje co do postępowania celnego Wspólnoty.

W ślad za wyjaśniającymi dyskusjami na temat przyszłych stosunków z EWG, przeprowadzonymi z Tunisem i Marokko, w lutym 1964 r. przeprowadzono podobne rozmowy z Algirią. Jakkolwiek w chwili obecnej dwa pierwsze kraje są na ogół mniej uprzywilejowane przez EWG, to jednak wydaje się, że w przyszłości stosunki Wspólnoty z tymi krajami powinny być ustalone na jednolitej podstawie. W stosunku do innych rejonów Morza Śródziemnego — w kwietniu 1964 r. Wspólnota zgodziła się udzielić skoordynowanej pomocy technicznej Libanowi w ramach przyszłych rokowań z tym krajem oraz objąć go klauzulą największego uprzywilejowania, pomimo że nie jest on członkiem Ogólnego Porozumienia Taryfowo-Handlowego (GATT). W ramach stosunków z Izraelem, w kwietniu 1964 r. został zawarty traktat handlowy, który podpisano następnie w maju. Zawiera on zniżki taryfowe wynoszące przeważnie 20%, obejmujące 25 spośród 35 pozycji eksportowych. W zakresie eksportu pomarańcz, stanowiących podstawową pozycję eksportu Izraela, Wspólnota postanowiła, że w przypadku zawierania w przyszłości umów z innymi krajami, które mogłyby zmienić układ na rynku Wspólnoty na niekorzyść Izraela, zagadnienie to będzie rozpatrzone przez wspólną komisję EWG i Izraela, powołaną w ramach powyższego traktatu.

W 1963 i 1964 r. przeprowadzono również rozmowy wyjaśniające z Nigerią oraz trzema państwami afrykańskimi: Kenią, Tanganiką i Ugandą. W obu przypadkach kraje afrykańskie poszukiwały form wejścia do EWG w charakterze członka stowarzyszonego; form polegających na całkowitej odrębnej organizacji stref wolnego handlu od Konwencji zawartej w Yacundé, dotyczącej stowarzyszenia ze Wspólnotą jej obecnych afrykańskich partnerów. W następstwie nieobowiązujących spotkań Rady w kwietniu i maju, powzięto w czerwcu 1964 r. postanowienie, że Komisja powinna rozpocząć pertraktacje w sprawie stowarzyszenia z Nigerią. Na podstawie zlecenia Komisji, należy w szczególności wziąć pod uwagę konieczność zabezpieczania korzyści handlowych obecnych członków stowarzyszonych i zagadnienie ewentualnego podwójnego członkostwa Nigerii w strefach preferencyjnych Wspólnoty Brytyjskiej i Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

Innym z ważniejszych wydarzeń, jakie miały miejsce w omawianym okresie, było formalne podpisanie przez EWG pierwszego traktatu handlowego z krajem trzecim, mianowicie z Iranem, w październiku 1963 r. oraz zawieszenie w grudniu 1963 r. na okres 2 lat, lub przejściowe niżenie stawek taryfy eksportowej na niektóre artykuły wwożone do krajów Wspólnoty z Indii.

W zakresie posunięć o charakterze bardziej ogólnym w ostatnim czasie zaobserwowano wzrastające zainteresowanie koniecznością uregulowania wspólnej polityki handlowej w ramach EWG oraz umowami handlowymi z krajami trzecimi. Ostatnie memorandum podkreśliło w szczególności trzy punkty: 1) czy stowarzyszenie należy traktować jedynie jako pierwszy krok w kierunku pełnego członkostwa Wspólnoty; 2) czy należy rozważać zagadnienie protekcyjizmu, o ile umowy handlowe powstałe wskutek stowarzyszenia wywierają szkodliwy wpływ na ustabilizowany przemysł i rynek Wspólnoty, oraz 3) czy jest dopuszczalne zawarcie

umów pozataryfowych na zasadzie Traktatu Rzymskiego przed upływem okresu przejściowego.

Wydaje się, że podobne zagadnienia o charakterze bardziej ogólnym, związane z zagadnieniem stowarzyszenia oraz z określeniem wspólnej polityki handlowej, będą zajmowały poważne miejsca w przyszłych dyskusjach w ramach EWG. W chwili obecnej Komisja opracowuje wnioski dotyczące tej polityki.

Zmiany taryfowe w ramach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej

W lipcu 1963 r. wprowadzono dalsze 10% redukcji wewnętrznych taryf w ramach Wspólnoty, co w stosunku do 1957 r. dało ogółem niżenie stawek o 60% na artykuły przemysłowe i o 40—45% na artykuły rolnicze. W tym samym czasie po raz drugi przeprowadzono poprawki w taryfach krajowych, dostosowując je do wspólnych taryf eksportowych, lecz jedynie w zakresie artykułów przemysłowych. Pominięcie artykułów rolniczych miało znaczenie tylko w stosunku do artykułów podlegających wciąż opłatom eksportowym, lecz nie do artykułów pozostających w ramach systemu zmiennych opłat importowych.

Dalsza 10% obniżka taryf wewnętrznych zamierzona była na dzień 1 lipca 1964 r., jednak uległa ona zawieszeniu do 1 stycznia 1965 r. Celem jej było pełne anulowanie taryf z dniem 1 stycznia 1967 r. (NRF postanowiła jednostronnie obniżyć o połowę opłaty na artykuły przemysłowe importowane od partnerów w ramach Wspólnoty). Drugi etap zmian zmierzających do ustanowienia wspólnej taryfy na artykuły rolnicze zamierzony jest na koniec drugiego okresu przejściowego, tj. na dzień 31 grudnia 1965 r.

W ramach nowego układu o stowarzyszeniu pomiędzy krajami należącymi do EWG i ich afrykańskimi partnerami, w możliwie najwcześniejszym okresie po wejściu układu w życie, tj. z dniem 1 czerwca 1964 r., zastosowano wspólne taryfy zewnętrzne na szereg artykułów tropikalnych włącznie z kawą, kakao, herbatą, ananasami i goździkami. Jednocześnie zmieniono opłaty importowe na te same artykuły sprowadzane z krajów stowarzyszonych.

W wyniku starań Wielkiej Brytanii o dopuszczenie do Wspólnego Rynku, obie strony zawiesiły na okres od 1. I. 1964 do 31. XII. 1965 r. taryfy na herbatę i twarde drewno tropikalne pochodzące ze wszystkich źródeł, co stało się przykładem dla szeregu krajów. Zawieszenie to może przybrać postać trwałą w wyniku dalszych negocjacji w ramach GATT.

Wobec ostatnich zwyczaj cen cukru i kawy, kraje EWG przedsięwzięły kroki zmierzające do zmniejszenia wpływu tych zmian na życie gospodarcze w obrębie Wspólnoty. W czerwcu 1963 r. wspólna taryfa przywozowa na cukier została zawieszona do 31 lipca 1963 r., a następnie zawieszenie to przedłużono do 31 lipca 1964 r. W lutym 1964 r. Rada Ministrów zdecydowała niezwłocznie zniesienie wszystkich taryf na kawę przywożoną do EWG z krajów stowarzyszonych oraz redukcję od 16 do 9% wszystkich taryf zewnętrznych na kawę pochodzącą z innych źródeł. Środki te zostały przewidziane w nowym układzie o stowarzyszeniu, które jeszcze w tym czasie nie weszło w życie. Nowa wspólna taryfa zewnętrzna zawiera znaczne niżki w stosunku do Francji, NRF i Włoch i niewielkie dla krajów Beneluksu.

Oczekując na decyzję Rady, Francja zawiesiła tymczasowo krajowe opłaty konsumpcyjne (akcyzowe) na kawę pochodzenia arabskiego na poziomie do 22—50 fr za 100 kg, dla utrzymania niskich cen zgodnie z ogólnym państwowym planem stabilizacji gospodarczej. Opłata ta została następnie przywrócona po zniesieniu opłat przywozowych i ponownie zawieszona dla wszystkich gatunków kawy, łącznie z kawą Robusta. Podatek konsumpcyjny pobierany w NRF, będącą najpoważniejszym importem Wspólnoty, pozostaje nadal wysoki. Przez kraje produkujące jest on stale uważany jako bariera w ich eksporcie, podczas gdy w NRF uważa się, że zniesienie tego najpoważniejszego źródła dochodu państwowego w niewielkim tylko stopniu wpłynęłoby na podniesienie poziomu konsumpcji. W dniu 1 kwietnia 1964 r. opłata ta doszła do 360 marek za 100 kg. Łącznie z opłatami z tytułu sprzedaży, obrotu, z podatkiem i opłatą celną, opłata na kawę importowaną przez NRF z krajów trzecich doszła do 425,76 marek za 100 kg. Odpowiednie opłaty za kawę pochodzącą z krajów stowarzyszonych ze Wspólnotą wynosiły 390,40 marek.

Opr. M. Heintze